

BIỆN PHÁP GIÁO DỤC HƯỚNG NGHIỆP CHO HỌC SINH TRUNG HỌC PHỔ THÔNG, QUẬN BA ĐÌNH, THÀNH PHỐ HÀ NỘI DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

Nguyễn Hải Biên

Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hà Nội

Tóm tắt. Trên cơ sở phân tích thực trạng giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng, xác định những kết quả đã đạt được, những vấn đề còn tồn tại của hoạt động này; tác giả bài báo bám sát những định hướng cơ bản của Chính phủ, Ủy ban nhân dân, Sở Giáo dục và Đào tạo đề xuất các biện pháp góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông trên địa bàn quận Ba Đình dựa vào việc khai thác sức mạnh tổng hợp của các lực lượng cộng đồng tại địa phương.

Từ khóa: Hướng nghiệp, giáo dục hướng nghiệp, học sinh trung học phổ thông quận Ba Đình.

1. Mở đầu

Học sinh phổ thông là nguồn nhân lực tương lai của đất nước. Các em đang đứng trước ngưỡng cửa của cuộc đời và đang đối mặt trực tiếp với việc chọn nghề. Tuy nhiên, các em đang trong quá trình trưởng thành, sự hiểu biết về đời sống xã hội, sự phát triển về đời sống tình cảm và các mặt khác của lứa tuổi này còn có những hạn chế nhất định. Vì vậy, giáo dục hướng nghiệp (GDHN) đóng vai trò hết sức quan trọng và cần thiết để giúp các em định hướng nghề và quyết định chọn nghề một cách đúng đắn.

Quận Ba Đình là một quận trung tâm của thành phố Hà Nội, trên địa bàn quận có 07 trường Trung học phổ thông (THPT) với 6313 học sinh. Trong những năm gần đây, dưới sự chỉ đạo của Ủy ban nhân dân (UBND), Sở Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) thành phố, quá trình GDHN cho học sinh phổ thông nói chung và học sinh THPT nói riêng đã đạt được những kết quả nhất định, tuy nhiên, trong quá trình đổi mới giáo dục, quá trình này cần được hiện thực hoá sâu và bám sát theo nhu cầu thực tiễn. Chính vì vậy, nghiên cứu, hoàn thiện các biện pháp góp phần nâng cao hiệu quả GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn Quận dựa vào việc tận dụng sức mạnh tổng thể của cộng đồng là vấn đề có ý nghĩa cấp thiết trong bối cảnh hiện nay.

Ngày nhận bài: 19/1/2019. Ngày sửa bài: 29/2/2019. Ngày nhận đăng: 12/4/2019.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Hải Biên. Địa chỉ e-mail: biennh1977@gmail.com

Trong những năm qua đã có một số nhà khoa học công bố các bài báo có liên quan đến GDHN cho học sinh THPT trên các tạp chí khoa học chuyên ngành. Tác giả Trương Thị Hoa (2011) trong bài viết *Thực trạng giáo dục hướng nghiệp tại các trường Trung học phổ thông tỉnh Hòa Bình* đã phân tích thực trạng mục tiêu, nội dung, hình thức GDHN cho học sinh các trường THPT tỉnh Hòa Bình [1; tr 63 - 65]. Tác giả Trịnh Văn Cường (2013) trong bài viết của mình, *Một số hình thức giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông* đã xác định các hình thức GDHN cho học sinh THPT bao gồm: Tích hợp nội dung hướng nghiệp vào các môn học; hướng nghiệp qua hoạt động lao động sản xuất, hướng nghiệp qua học nghề phổ thông; hướng nghiệp qua hoạt động sinh hoạt hướng nghiệp; hướng nghiệp qua các hoạt động ngoại khóa [2; tr 1]. Tác giả Phan Thị Thu Anh (2017) phân tích thực trạng GDHN cho học sinh tại, xác định được thực trạng nhận thức của cán bộ, giáo viên, phụ huynh học sinh và học sinh về tầm quan trọng của GDHN; thực trạng nội dung, hình thức và các yếu tố ảnh hưởng đến GDHN cho học sinh của nhà trường (*Thực trạng giáo dục hướng nghiệp cho học sinh tại trường THPT Nguyễn Trung Trực, thành phố Rạch Giá, tỉnh Kiên Giang*) [3; tr 32-35]. Tác giả Nguyễn Thị Thu Hằng (2013) đi sâu phân tích thực trạng công tác hướng nghiệp cho học sinh THPT, thiết lập các luận chứng khoa học của mục tiêu tạo nguồn cho đào tạo giáo viên thông qua các giải pháp hướng nghiệp và phân luồng học sinh THPT khu vực Bắc Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long (*Hướng nghiệp và phân luồng học sinh trung học phổ thông nhằm góp phần đào tạo giáo viên*) [4; tr 48 - 49]...

Các công trình nghiên cứu đã có chủ yếu đi sâu phân tích các khía cạnh về lí luận và thực trạng GDHN cho học sinh phổ thông mà chưa thực sự chú trọng nghiên cứu, hoàn thiện các biện pháp GDHN cho học sinh THPT, nhất là GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng. Do đó, thông qua bài viết của mình, tác giả bài báo tập trung nghiên cứu, hoàn thiện hệ thống các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những kết quả đạt được và những vấn đề còn tồn tại giáo dục hướng nghiệp cho học sinh Trung học phổ thông quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng

Trong những năm gần đây, quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng đã đạt được những kết quả như: Nhìn chung, đa số CBQL, GV; học sinh THPT, cán bộ các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể, các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội đã nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của quá trình GDHN cho học sinh; Đa số CBQL, GV trường THPT, CB các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể, cán bộ các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội đã nhận thức được các ngành nghề phát triển ở địa phương và nhu cầu về nguồn nhân lực được đào tạo của các ngành nghề này; quá trình GDHN cho học sinh THPT trong những năm qua đã thu hút được nhiều lực lượng tham gia; quá trình khảo sát nhu cầu GDHN của học sinh, xây dựng mục tiêu, chương trình nội dung, các con đường GDHN, đánh giá kết quả GDHN cho học sinh THPT từng bước được chú trọng. Kết quả đạt được của quá trình GDHN cho học sinh THPT đã có những đóng góp nhất định đối với quá trình phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của Quận và thành phố.

Bên cạnh những kết quả đã đạt được, quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng cũng bộc lộ những tồn tại cần được giải quyết. Cụ thể, cho đến nay, hệ thống cơ chế, chính sách có liên quan đến quá trình GDHN cho học sinh THPT chưa được hoàn thiện, đây là một khó khăn rất lớn đối với việc tổ chức, thực hiện có hiệu quả quá trình này tại các trường THPT; một bộ phận không nhỏ học sinh THPT chưa thực sự có được những hiểu biết đầy đủ về thế giới nghề nghiệp, yêu cầu của từng lĩnh vực nghề nghiệp, các ngành nghề phát triển ở địa phương và nhu cầu về nguồn nhân lực được đào tạo của các ngành nghề đó trong giai đoạn hiện nay, từ đó, xu hướng chọn nghề và các ngành nghề mà các em lựa chọn chưa thực sự phù hợp với yêu cầu về nguồn nhân lực của địa phương; một bộ phận CBQL, GV trường THPT, CB các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể, cán bộ các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội chưa nhận thức được đầy đủ về các ngành nghề phát triển ở địa phương và nhu cầu về nguồn nhân lực được đào tạo của các ngành nghề này; hoạt động khảo sát nhu cầu GDHN của học sinh THPT đã được thực hiện, song quá trình này còn chưa được tiến hành một cách thường xuyên; mặc dù quá trình GDHN cho học sinh THPT đã thu hút được nhiều lực lượng tham gia, tuy nhiên, các lực lượng còn chưa thường xuyên tham gia vào quá trình này; các trường THPT trên địa bàn quận chưa thực sự phát huy được vai trò chủ đạo của mình trong quá trình GDHN cho học sinh THPT; năng lực GDHN cho học sinh THPT của một bộ phận cán bộ đảm trách quá trình này còn chưa đáp ứng tốt yêu cầu của hoạt động, hầu hết các trường chưa có giáo viên kiêm nhiệm GDHN cho học sinh; mục tiêu, nội dung chương trình GDHN cho học sinh THPT; hệ thống cơ sở vật chất, trang thiết bị và nguồn kinh phí hiện nay chưa thực sự đáp ứng tốt yêu cầu của quá trình này; thêm vào đó, quá trình kiểm tra, đánh giá kết quả GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn quận chưa được chú trọng thực hiện một cách thường xuyên và hiệu quả.

Những tồn tại nêu trên của quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng cần phải được giải quyết một cách triệt để thông qua hệ thống các biện pháp mang tính phù hợp.

2.2. Định hướng và nguyên tắc đề xuất biện pháp giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng

2.2.1 Định hướng đề xuất biện pháp

Trong các Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng, Nhà nước, Chính phủ, các văn bản của Bộ giáo dục - Đào tạo về GDHN đã chỉ rõ tầm quan trọng của quá trình GDHN trong công tác giáo dục thể hệ học sinh toàn diện hiện nay.

Đề án “Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025” được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt ngày 14 tháng 5 năm 2018 đã xác định rõ mục tiêu chung của quá trình GDHN là “*Tạo bước đột phá về chất lượng giáo dục hướng nghiệp trong giáo dục phổ thông, góp phần chuyển biến mạnh mẽ công tác phân luồng học sinh sau trung học cơ sở và trung học phổ thông vào các trình độ giáo dục nghề nghiệp phù hợp với yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và địa phương, đáp ứng nhu cầu nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực quốc gia, hội nhập khu vực và quốc tế*” [5; tr 2-3]. Bên cạnh đó, Đề án cũng xác định rõ trách nhiệm của các cơ quan có liên quan trong việc thực hiện Đề án này như Bộ GD&ĐT; Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội; Bộ Kế hoạch và Đầu tư; Bộ Tài chính; Bộ Nội vụ;

Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh; Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam; Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương... Đề án xác định những nhiệm vụ và giải pháp chủ yếu bao gồm: Nâng cao nhận thức về giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh phổ thông; đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục hướng nghiệp trong trường phổ thông; phát triển đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm làm nhiệm vụ tư vấn, hướng nghiệp trong các trường trung học; tăng cường cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học gắn với giáo dục hướng nghiệp trong giáo dục phổ thông.

Căn cứ vào Đề án được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã có văn bản chỉ đạo *“Sở Giáo dục và Đào tạo chủ trì phối hợp đơn vị liên quan, nghiên cứu, tham mưu triển khai thực hiện Đề án Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 – 2025 trên địa bàn thành phố, báo cáo Ủy ban nhân dân thành phố xem xét, phê duyệt”* [6; tr 4-5].

Tiếp thu định hướng chỉ đạo của UBND thành phố Hà Nội, Giám đốc Sở GD&ĐT thành phố công bố Kế hoạch triển khai Đề án Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 – 2025 trong đó đề cập một cách cụ thể mục tiêu, nội dung, cách thức thực hiện và xác định rõ các cơ quan, đơn vị phối hợp thực hiện cùng Sở GD&ĐT, cũng như xác định rõ chức năng, nhiệm vụ của mỗi cơ quan trong công tác phối hợp thực hiện Đề án.

Những Văn bản pháp quy của Chính phủ, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội là những định hướng quan trọng để chúng tôi nghiên cứu, đề xuất các biện pháp góp phần nâng cao hiệu quả quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội, dựa vào cộng đồng trong giai đoạn hiện nay.

2.2.2 Nguyên tắc đề xuất biện pháp

Các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng được đề xuất cần đảm bảo được các nguyên tắc cơ bản sau:

Đảm bảo tính thực tiễn: Các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng phải phù hợp với đặc điểm kinh tế - văn hóa - xã hội, GD&ĐT, thực tiễn hoạt động của các trường THPT, mức độ tham gia và tính tích cực của các lực lượng cộng đồng của địa phương.

Đảm bảo tính khả thi: Tính khả thi là một trong những yếu tố quan trọng để đánh giá được tính hiệu quả của một biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng được đưa ra. Để đảm bảo tính khả thi đòi hỏi sự sáng tạo không ngừng của các cán bộ chuyên trách, giúp cho việc áp dụng các biện pháp vào thực tiễn một cách thuận lợi, có hiệu quả thiết thực. Các biện pháp đề xuất cần dựa trên cơ sở các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, của ngành giáo dục, phù hợp với điều kiện, tình hình thực tế, phát huy các ưu điểm sẵn có, khắc phục những hạn chế, tồn tại của quá trình GDHN cho học sinh. Tính khả thi yêu cầu các biện pháp GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng phải được xây dựng theo quy trình khoa học, đảm bảo chính xác, phù hợp đối tượng, điều kiện thực tế ở địa phương để chắc chắn có thể thực hiện được và thực hiện thành công.

Đảm bảo tính hiệu quả: Nguyên tắc này đòi hỏi các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng đã được đề xuất phải có khả

năng áp dụng được trong thực tiễn và mang lại được kết quả cao cho quá trình GDHN cho học sinh THPT nhằm nâng cao chất lượng GDHN cho học sinh và góp phần dựa vào cộng đồng tại địa phương trong giai đoạn hiện nay.

Đảm bảo tính khoa học: Nguyên tắc này không chỉ đòi hỏi các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng phải được xây dựng trên một hệ thống tri thức sâu rộng, trên sự tổng kết của quá trình phát triển của lí luận, mà còn phải nhận thức được những quy luật khách quan của tự nhiên, xã hội, nghiên cứu những quy luật đó sử dụng cho hoạt động thực tiễn GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn Quận.

Đảm bảo tính kế thừa và phát triển: Chúng ta có thể thấy, về mặt lí luận, đổi mới không phải là xóa bỏ hoàn toàn cái cũ để xây dựng cái mới, độc lập và khác biệt với cái cũ. Không thể phủ nhận những thành công của hoạt động GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng thời gian qua. Chính vì vậy, các biện pháp GDHN cho học sinh cần được xây dựng trên cơ sở kế thừa những điểm mạnh, khắc phục được các điểm yếu của những biện pháp đang thực hiện, tận dụng tối đa việc kết hợp giữa các biện pháp cũ đang áp dụng có hiệu quả với các biện pháp mới có tính đột phá.

Đảm bảo tính đồng bộ, hệ thống: Các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng phải tạo sự đồng bộ, nhất quán, tránh được sự chồng chéo trong tổ chức thực hiện. Việc thực hiện các giải pháp sẽ phát huy được tính mới trong hệ thống, đảm bảo thực hiện có hiệu quả mục tiêu đã đề ra. Mỗi biện pháp là một mắt xích trong chuỗi hệ thống, có mối quan hệ và hỗ trợ để tạo nên tính đồng bộ và hiệu quả cho quá trình GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn Quận. Nếu một biện pháp nào đó được xem nhẹ thì tính hiệu quả của các biện pháp sẽ giảm và không đạt được mục tiêu đề ra.

2.3. Các biện pháp giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng

Để nâng cao hiệu quả GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng trong giai đoạn tới, chúng tôi đề xuất một số biện pháp dưới đây:

Biện pháp 1. *Tổ chức bồi dưỡng nâng cao nhận thức cho các lực lượng cộng đồng về tầm quan trọng của quá trình GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm giúp cho các lực lượng nhận thức được một cách đúng đắn, đầy đủ về tầm quan trọng của quá trình GDHN cho học sinh THPT, trên cơ sở đó, thu hút sự quan tâm, ủng hộ và tham gia tích cực, hiệu quả của các lực lượng trong quá trình thực hiện quá trình GDHN cho học sinh.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: CBQL trường THPT phối hợp với các cơ quan, ban, ngành tổ chức tốt các hoạt động giáo dục, tuyên truyền về tầm quan trọng của quá trình GDHN cho học sinh THPT theo hướng dựa vào cộng đồng ; tiến hành thông qua nhiều hoạt động đa dạng như tọa đàm, hội thảo; ban hành các văn bản phát quy phù hợp. Phát huy tinh thần trách nhiệm của các lực lượng trong cộng đồng và nhà trường, học sinh cùng tham gia. Đảng ủy và chính quyền các cấp chỉ đạo sở G&ĐT, các lực lượng giáo dục trong cộng đồng và các trường THPT xây dựng kế hoạch tổ chức quá trình GDHN cho học sinh THPT theo hướng dựa vào cộng đồng thời chỉ đạo chặt chẽ thực hiện kế hoạch

và có sự kiểm tra sát sao việc thực hiện các kế hoạch, phát hiện và điều chỉnh những lệch lạc trong quá trình thực hiện.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Để thực hiện hiện có hiệu quả biện pháp này cần xây dựng được hệ thống các văn bản pháp lý mang tính điều chỉnh phù hợp. Phát huy tinh thần của các lực lượng tham gia, của đội ngũ làm công tác chuyên trách. Sự lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy, chính quyền địa phương. Sự phối hợp giữa nhà trường và các lực lượng giáo dục trong cộng đồng là hết sức quan trọng.

Biện pháp 2. *Tham mưu với lãnh đạo cấp trên xây dựng và hoàn thiện cơ chế, chính sách về GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm giúp cho các cấp ủy Đảng, Chính quyền, các nhà trường hoàn thiện và bổ sung kịp thời những văn bản về quá trình GDHN cho học sinh THPT đáp ứng yêu cầu PTCD, góp phần định hướng một cách đúng đắn quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Nghiên cứu các chính sách, các văn bản như: các chỉ thị, điều lệ, Nghị quyết của các cấp ủy Đảng, chính quyền các cấp về mọi lĩnh vực liên quan đến quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng từ đó đề xuất xây dựng những văn bản pháp lý về quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội theo hướng dựa vào cộng đồng, trình lên các cấp ủy Đảng, Chính quyền, Sở GD&ĐT... nghiên cứu, xét duyệt khi phù hợp thì ban hành và tiến hành tuyên truyền cho tất cả các lực lượng trong xã hội về các quy định, văn bản mới để thực hiện cho đúng.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và các cấp ủy Đảng và chính quyền đối với quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng. Phẩm chất và năng lực của đội ngũ cán bộ chuyên trách trong công tác xây dựng, hoàn thiện và phổ biến hệ thống văn bản, chính sách về quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng trên địa bàn quận Ba Đình, Hà Nội. Sự tham gia tích cực và tinh thần trách nhiệm của các lực lượng giáo dục trong xã hội đối với quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình theo hướng dựa vào cộng đồng.

Biện pháp 3. *Phát huy vai trò chủ đạo của nhà trường phối hợp với các cơ quan, ban, ngành đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức GDHN cho học sinh THPT*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm hỗ trợ trường THPT phát huy ưu thế, tiềm năng của mình thực hiện tốt vai trò chủ đạo trong GDHN cho học sinh dựa vào cộng đồng; phối hợp với các cơ quan, ban, ngành từng bước đổi mới, hoàn thiện, nâng cao chất lượng các thành tố nói riêng và tổng thể quá trình GDHN cho học sinh nói chung.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Phát huy và tăng cường hơn nữa vai trò nòng cốt chủ đạo của trường THPT mà trực tiếp là CBQL, GV của các trường trong quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội theo hướng dựa vào cộng đồng. Bên cạnh đó cần tăng cường vai trò của trường THPT trong việc tổ chức thực hiện quá trình GDHN cho học sinh THPT theo hướng dựa vào cộng đồng. Sở GD&ĐT tiến hành tổ chức các hoạt động bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ nói

chung và năng lực GDHN theo hướng dựa vào cộng đồng nói riêng cho đội ngũ CBQL, GV của các trường THPT, đồng thời bồi dưỡng cho CB các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể tham gia quá trình GDHN cho học sinh các trường THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội. Lãnh đạo các tổ chức, đoàn thể, tổ chức chính trị - xã hội và các doanh nghiệp cần phối hợp thường xuyên với các CBQL, GV trường THPT trong việc xây dựng cơ chế phối hợp giữa các lực lượng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng. Hiệu trưởng các trường THPT cần nâng cao vai trò, trách nhiệm quản lý của mình và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho học sinh tham gia quá trình GDHN cho họ theo hướng dựa vào cộng đồng.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Xây dựng được cơ chế, chính sách về quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng mang tính hoàn thiện, phù hợp, hiệu quả. Sự quan tâm chỉ đạo, đầu tư của các cấp ủy Đảng, chính quyền địa phương một cách thường xuyên đối với quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng. Sự tham gia, ủng hộ của các lực lượng trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng một cách thường xuyên, hiệu quả. Năng lực và kinh nghiệm và tinh thần trách nhiệm của đội ngũ CBQL, GV trường THPT, cùng với các CB của các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể, các tổ chức xã hội và các doanh nghiệp trong tổ chức quá trình GDHN cho học sinh THPT.

Biện pháp 4. *Phối hợp giữa nhà trường với các cơ quan, ban ngành xây dựng và phát triển đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm GDHN cho học sinh THPT*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm giúp cho nhà trường phối hợp với các cơ quan có liên quan lựa chọn được đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm GDHN cho học sinh, trên cơ sở đó, huy động mọi nguồn lực để tổ chức, bồi dưỡng trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho họ, giúp cho mỗi giáo viên kiêm nhiệm thực hiện tốt hoạt động của bản thân, góp phần nâng cao chất lượng GDHN cho học sinh THPT trong các nhà trường.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Bồi dưỡng hệ thống tri thức về quá trình GDHN cho đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm đảm trách công tác GDHN cho học sinh THPT giúp họ có những kiến thức về công tác hướng nghiệp nói chung là công tác GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng nói riêng. Bồi dưỡng phương pháp, hình thức tổ chức GDHN cho các lực lượng GD. Bồi dưỡng ý thức trách nhiệm của các cán bộ, giáo viên kiêm nhiệm để thực hiện tốt quá trình GDHN cho học sinh THPT trong Quận theo hướng dựa vào cộng đồng. Phối hợp các phòng ban, tổ bộ môn giáo viên tổ chức nghiên cứu, đánh giá thực trạng đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm đảm trách quá trình GDHN cho học sinh THPT về các mặt như: mức độ hiểu biết về GDHN; trình độ nghiệp vụ sư phạm; kinh nghiệm trong quá trình GDHN cho học sinh, các kiến thức trong công tác phối hợp với cộng đồng trong công tác GDHN....Tiến hành tổ chức các hội thảo, hội nghị về chuyên đề GDHN cho học sinh THPT cho đội ngũ giáo viên đảm trách quá trình GDHN cho học sinh. Tạo mọi điều kiện thuận lợi cho đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm đảm trách quá trình GDHN cho học sinh THPT khi tiến hành tham gia các Khóa/ Lớp đào tạo, bồi dưỡng về quá trình GDHN cho học sinh THPT. Tiến hành kiểm tra, đánh giá một cách thường xuyên chất lượng của đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm đảm trách quá trình GDHN cho học sinh.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Sự quan tâm, chỉ đạo của các cấp ủy Đảng và chính quyền địa phương đối với quá trình GDHN cho học sinh THPT nói chung và phát triển năng lực cho các giáo viên kiêm nhiệm đảm trách quá trình GDHN cho học sinh THPT nói riêng. Tinh thần trách nhiệm và tính chủ động của đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm quá trình GDHN cho học sinh THPT. Đảm bảo nguồn kinh phí ổn định để phục vụ công tác bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ CB giáo viên đảm trách quá trình GDHN cho học sinh.

Biện pháp 5. *Huy động các nguồn lực thành lập Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp trong trường THPT*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm giúp cho nhà trường và học sinh có được một cơ sở có chức năng chuyên trách tư vấn hướng nghiệp cho học sinh, có đội ngũ cán bộ đảm trách được đào tạo, bồi dưỡng năng lực tư vấn hướng nghiệp chuyên sâu qua đó, giúp cho quá trình GDHN ngày càng đạt được hiệu quả cao.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Huy động các nguồn lực thành lập Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp trong trường Trung học phổ thông. Để thực hiện tốt mục tiêu này công tác XHH giáo dục đóng vai trò quan trọng, Sở GD&ĐT thành phố Hà Nội và các trường THPT cần khai thác và huy động sự tham gia các nguồn lực từ các tổ chức, đoàn thể, tổ chức chính trị xã hội và doanh nghiệp, trên cơ sở tham mưu cho các cấp ủy Đảng, chính quyền đưa các nội dung, biện pháp xây dựng và thành lập Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp trong trường Trung học phổ thông vào nghị quyết Đại hội GD, nghị quyết và chỉ thị cấp ủy Đảng.

Khai thác triệt để nội lực, phát huy mọi nguồn lực của cộng đồng, khuyến khích sự tham gia đông đảo cộng đồng cùng đóng góp tài chính và công sức vào sự nghiệp giáo dục trên cộng đồng mình sinh sống. Tham gia đóng góp thành lập Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp trong trường Trung học phổ thông

Các trường THPT mà trực tiếp là hiệu trưởng các trường tham mưu cho lãnh đạo địa phương và các cấp ủy Đảng trong xây dựng hoàn thiện và ban hành các quy chế hoạt động và huy động các lực lượng xã hội trong thành lập Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp trong trường mình. Tích cực có các biện pháp và cách thức phù hợp để thu hút các tổ chức xã hội nghề nghiệp, các doanh nghiệp đóng trên địa bàn của Quận để thu hút sự tham gia, đóng góp và đầu tư cho các quá trình GDHN của các trung tâm. Để thực hiện tốt thì vai trò của hiệu trưởng các nhà trường rất quan trọng trong xây dựng các mối quan hệ, hoặc bằng các quan hệ sẵn có để kêu gọi đầu tư.

Luôn sơ kết, tổng kết để đánh giá kết quả phối kết hợp giữa với các cơ quan, ban ngành về sự phát triển các trung tâm GDHN. Trên cơ sở đó rút kinh nghiệm để lần sau thực hiện đạt kết quả cao hơn. Cần nghiêm khắc rút kinh nghiệm và rút ra được những bài học quan trọng về sự phối hợp liên kết và huy động cộng đồng.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Sự quan tâm, ủng hộ, tạo điều kiện và đưa ra những chỉ đạo phù hợp lãnh đạo chính quyền địa phương và đặc biệt là chủ trương của các cấp ủy Đảng và sở GD&ĐT, thông qua cán bộ chuyên trách quản lý mảng GDHN có cơ sở pháp lý và có bước đi đúng đắn trong quá trình phát triển và huy động các nguồn lực tham gia sự phát triển đó.

Để thực hiện tốt thì CBQL nhà trường và các trung tâm GDHN đóng vai trò trực tiếp. Giám đốc các trung tâm GDHN có đủ các phẩm chất và năng lực cần thiết, có uy tín, có kinh nghiệm trong hoạt động của các trung tâm, có mối quan hệ giao tiếp rộng là rất cần thiết để thực hiện tốt biện pháp này.

Năng lực của hiệu trưởng các trường THPT và giáo viên phụ trách mảng huy động cộng đồng của các trung tâm GDHN, có khả năng huy động mọi nguồn lực, tổ chức tham gia ủng hộ, đóng góp xây dựng và phát triển các trung tâm GDHN trong các trường THPT

Nhận thức đúng đắn và thái độ tích cực, tinh thần trách nhiệm của các lực lượng tham gia phối thuộc; sự liên kết chặt chẽ của các trung tâm GDHN với các tổ chức và lực lượng XH để giúp đỡ các cơ sở về đào tạo nguồn lực, thu hút đầu tư của các tổ chức

Biện pháp 6. *Phối hợp liên ngành đảm bảo các điều kiện về cơ sở vật chất, trang thiết bị và kinh phí phục vụ quá trình GDHN cho học sinh THPT*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm huy động các nguồn lực, đảm bảo các điều kiện cần thiết cho quá trình GDHN cho học sinh được thực hiện thuận lợi và đạt hiệu quả.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Tăng cường CSVC, trang thiết bị trên cơ sở xây dựng kế hoạch về nhu cầu CSVC, trang thiết bị và kinh phí cần thiết để phục vụ cho quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng. Tận dụng tối đa những CSVC, trang thiết bị hiện có với “tinh thần tiết kiệm, đồng thời huy động nguồn vốn từ nhiều phía để tăng cường thêm những CSVC, trang thiết bị cần thiết khác để phục vụ cho quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội” dựa vào cộng đồng trong giáo dục hiện nay. Hiệu trưởng các trường THPT trên địa bàn Quận xây dựng một kế hoạch cụ thể, chi tiết về nhu cầu cơ sở vật chất, trang thiết bị sử dụng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng, đối chiếu lại với CSVC hiện có để làm cơ sở cho việc tăng cường CSVC nhằm phục vụ tốt cho quá trình này cho học sinh THPT trên địa bàn Quận. Hiệu trưởng các trường THPT trên địa bàn Quận lập kế hoạch sửa chữa, mua sắm, tăng cường CSVC, trang thiết bị để phục vụ tốt cho quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng để trình lên Ban giám hiệu xem xét và ký duyệt mua. Ngoài ra, Hiệu trưởng trường THPT có thể huy động nguồn tài chính từ ban đại diện hội cha mẹ học sinh, từ đội ngũ giáo viên và các lực lượng giáo dục khác trong cộng đồng của địa phương... để có nguồn kinh phí mua sắm, tăng cường CSVC, trang thiết bị cho quá trình GDHN cho học sinh THPT.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Cần có sự quan tâm chỉ đạo, đầu tư một cách thường xuyên của các cấp ủy Đảng, chính quyền địa phương. Cần có sự tham gia, ủng hộ của đông đảo các tổ chức, lực lượng giáo dục trong địa bàn Quận Ba Đình và khu vực lân cận. Năng lực huy động các nguồn lực cộng đồng của đội ngũ giáo viên kiêm nhiệm phụ trách quá trình GDHN cho học sinh THPT trong các trường THPT của Quận.

Biện pháp 7. *Thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng một cách thường xuyên.*

Mục tiêu của biện pháp: Biện pháp này được thực hiện nhằm hoàn thiện theo hướng đảm bảo hiệu quả thu thập những thông tin về thực trạng hoạt động, chất lượng và hiệu quả quá trình GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng, trên cơ sở đó, phân tích,

đánh giá, chỉ ra những ưu điểm và những vấn đề còn tồn tại và nghiên cứu, áp dụng các biện pháp nâng cao chất lượng của quá trình này.

Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Kiểm tra, đánh giá về việc thực hiện kế hoạch phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT. Kiểm tra, đánh giá thực hiện nội dung, hình thức và biện pháp phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT, mức độ phối hợp và kết quả phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng. Kiểm tra, đánh giá quá trình GDHN cho học sinh THPT của đội ngũ giáo viên đảm trách công tác này. Hiệu trưởng các trường THPT trên địa bàn Quận Ba Đình là người trực tiếp “chỉ đạo hoạt động kiểm tra, đánh giá, tổ chức thành lập ban kiểm tra trong nhà trường, lên kế hoạch kiểm tra, các bước kiểm tra, cách thức kiểm tra, đối tượng, thời gian kiểm tra, hình thức và các tiêu chí đánh giá kết quả phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT. Tiến hành kiểm tra, đánh giá việc thực hiện kế hoạch phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT, đảm bảo kế hoạch thực hiện theo đúng kế hoạch cho cả năm, cho quý, cho tháng, cho tuần và theo chuyên đề. Tiến hành kiểm tra, đánh giá hình thức và biện pháp phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Cần có những văn bản quy định cụ thể về việc thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả phối hợp giữa các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong tổ chức GDHN cho học sinh THPT. Những văn bản này phải dựa trên những văn bản hiện hành của Nhà nước, của Bộ GD&ĐT, của sở GD&ĐT và được công khai hóa về nội dung những vấn đề được kiểm tra để tất cả các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng được biết. Các nguyên tắc kiểm tra, đánh giá kết quả phối hợp giữa các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong GDHN cho học sinh THPT. Nguồn kinh phí từ Ngân sách nhà nước và các nguồn kinh phí được huy động từ cộng đồng phục vụ cho hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT; nhất là đề động viên, khen thưởng các tập thể, cá nhân có nhiều thành tích trong công tác phối hợp các tổ chức, lực lượng giáo dục trong cộng đồng trong quá trình GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn Quận.

Bảng 1. Mức độ cần thiết và tính khả thi của các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng

Biện pháp	Mức độ cần thiết						Tính khả thi					
	Không cần thiết	Ít cần thiết	Cần thiết	Rất cần thiết	ĐTB	Thứ bậc	Không khả thi	Ít khả thi	Khả thi	Rất khả thi	ĐTB	Thứ bậc
BP 1	144	11	0	0	3.93	1	107	48	0	0	3.69	1
BP 2	136	19	0	0	3.88	5	99	56	0	0	3.64	5
BP 3	142	13	0	0	3.92	2	103	52	0	0	3.66	2
BP 4	140	15	0	0	3.90	3	101	54	0	0	3.65	4
BP 5	138	17	0	0	3.89	4	102	53	0	0	3.66	2

BP 6	127	28	0	0	3.82	7	91	64	0	0	3.59	7
BP 7	129	26	0	0	3.83	6	96	59	0	0	3.62	6

Mỗi biện pháp được đề xuất đều có một vị trí, vai trò riêng đối với quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội, song chúng không mâu thuẫn với nhau, tách biệt nhau mà nằm trong một chỉnh thể thống nhất, có mối quan hệ chặt chẽ, tác động qua lại lẫn nhau.

Để có thể kiểm nghiệm về mức độ cần thiết và tính khả thi của các biện pháp đã đề xuất, tác giả khảo sát ý kiến đánh giá của 70 CB các cơ quan, Ban, Ngành, Đoàn thể, các tổ chức, các doanh nghiệp và 85 CBQL, GV trường THPT trên địa bàn quận Ba Đình thành phố Hà Nội. Kết quả khảo sát thu được thể hiện ở Bảng 1.

Qua kết quả nghiên cứu thu được ở bảng trên chúng ta có thể nhận thấy rằng, 100% khách thể tham gia khảo sát đều khẳng định các biện pháp GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng có tính cần thiết và tính khả thi. Không có ý kiến nào cho rằng các biện pháp đề xuất là ít cần thiết, không cần thiết hay ít khả thi, không khả thi. Điều này bước đầu cho phép tác giả khẳng định về tính đúng đắn của các biện pháp đề xuất, nó có thể là cơ sở giúp cho các cán bộ đảm trách quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình và những quận, huyện khác có thể tham khảo, vận dụng các biện pháp nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả GDHN cho học sinh THPT.

3. Kết luận

GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng là quá trình mang lại nhiều ý nghĩa đối với bản thân học sinh, đối với gia đình, nhà trường và xã hội. GDHN cho học sinh THPT dựa vào cộng đồng sẽ giúp cho quá trình GDHN huy động sức mạnh của toàn thể cộng đồng, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho quá trình này ngày càng đạt được chất lượng. Quá trình GDHN cho học sinh THPT quận Ba Đình, thành phố Hà Nội dựa vào cộng đồng cần phải tiếp tục hoàn thiện để đáp ứng những yêu cầu mới ngày càng cao hơn. Những kết quả nghiên cứu nêu trên góp phần quan trọng để những cán bộ đảm trách quá trình GDHN cho học sinh THPT trên địa bàn quận Ba Đình và những quận, huyện khác hoàn thiện quá trình này cả ở phương diện lí luận, thực trạng và biện pháp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Trương Thị Hoa, 2011. *Thực trạng giáo dục hướng nghiệp tại các trường Trung học phổ thông tỉnh Hòa Bình*. Tạp chí giáo dục số 259, kì I, tháng 4 năm 2011, tr 63 – 65.
- [2] Trịnh Văn Cường, 2013. “*Một số hình thức giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông*”. Tạp chí giáo dục số 306, kì 2, tháng 3/2013, tr 1.
- [3] Phan Thị Thu Anh, 2017. *Thực trạng giáo dục hướng nghiệp cho học sinh tại trường THPT Nguyễn Trung Trực, thành phố Rạch Giá, tỉnh Kiên Giang*. Tạp chí giáo dục số đặc biệt tháng 7 năm 2017, tr 32-35.
- [4] Nguyễn Thị Thu Hằng, 2013. *Hướng nghiệp và phân luồng học sinh trung học phổ thông nhằm góp phần đào tạo giáo viên*. Tạp chí khoa học, Đại học Sư phạm Hà Nội, số tháng 8 năm 2013, tr 48 – 49.

- [5] Thủ tướng Chính phủ, 2018. *Quyết định phê duyệt Đề án Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025*, số 522/QĐ-TTg, ngày 14 tháng 5 năm 2018, tr 2 - 3.
- [6] Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, 2018. *Kế hoạch thực hiện Quyết định số 522/QĐ-TTg ngày 14/5/2018 của Thủ tướng Chính phủ*, số 3956/VP-KGVX ngày 30 tháng 5 năm 2018; tr 4 -5.

ABSTRACT

Measures in community - based vocational guidance education for high school students in Ba Dinh District, Hanoi City

Nguyễn Hải Biên

Hanoi Department of Education and Training

The paper analyzes the community – based vocational guidance education situation for high school students in Ba Dinh district, Hanoi city, determining the disadvantages and advantages of this situation. In addition, based on the basic orientations of the government, Hanoi People Committee and Department of Education and Training, the author proposed measures to improve quality and effectiveness of this activity by using total resources of the local community.

Keywords: Vocational guidance, Vocational guidance education, high school students in Badingh district.